

narodne pjesme i narodne pripovijetke i predaje, a zatim je svaka od tih skupina podijeljena na manje tematske odjeljke. Samo za primjer navodimo podjelu poglavlja o narodnim pripovijetkama i predajama:

1. Izdanja i zbirke, 2. Opći radovi i interpretacije, 3. Događaji i ličnosti, 4. Motivi, 5. Mit, religija i običaji, 6. Spomeni, prevodi i izučavanja u stranim književnostima, 7. Komparativistički radovi. Nedostatke podjele građe autori su nastojali ublažiti indeksima, te na kraju knjige donose tri indeksa: indeks imena, indeks geografskih pojmova i indeks stvari i pojmova, koji, na žalost, ipak ne može nadomjestiti predmetni indeks. Osnovni je nedostatak ove Bibliografije, u čiju je izradu uloženo vrlo mnogo truda, što nema popisa članaka o usmenoj književnosti iz svakog časopisa koji je prikazan u pojedinom broju, jer bi nam to olakšalo korištenje Bibliografijom, a dobili bismo i pregledniji uvid sadržaja međuratnih časopisa.

Očito je da autori ne žele ništa mijenjati u koncepciji knjige jer je njezin osnovni nacrt ostao isti, premda je od izlaska prvog broja prošlo sedam godina. Bibliografske su jedinice razvrstane kao i u ostalim knjigama ove edicije, i nije nam jasno zašto se autori Bibliografije barem dosljedno ne drže svoje tematske podjele iz prvog sveska, bez obzira na njezine manjkavosti i nedostatke. Na primjer u 1. i 2. broju poslovice i zagonetke bile su razvrstane u posebne manje odjeljke u okviru tematske skupine narodnih pripovijedaka; u 3. i 4. su broju bile posebno izdvojene samo poslovice, a u ovom posljednjem, petom, ne izdvajaju se u manje odjeljke ni poslovice ni zagonetke. Međutim, u Indeksu stvari i pojmova navodi se deset bibliografskih jedinica u kojima se spominju poslovice i sedam u kojima se spominju zagonetke. Najčešće su to članci kojima je osnovna tema iz nekog drugog područja, a periferno spominju i sitne oblike književnosti. Ne znamo zašto autori Bibliografije nisu našli načina da to nekako preglednije na-

vedu, kad su već odstupili od uobičajene podjele na književne vrste, jer se tako ne zna jesu li sitni oblici razvrstani u neki drugi odjeljak ili se u prikazanim časopisima uopće ne spominju.

Napomenimo zaključno da je 661 bibliografska jedinica vrlo dobro re-zimirana, te je upravo u tim anotacijama i najveća vrijednost ove bibliografije.

Ljiljana Marks

Makedonski folklor, Spisanie na Institutot za folklor vo Skopje, Glavni i odgovorni urednik **dr Blaže Ristovski**, Skopje, god. IX, 1976, br. 17, 173 str., br. 18, 199 str; god. X, 1977., br. 19-20, 265 str.

Zapis o treh številkah »Makedonskega folklor« je zgolj informativen, saj prostor ne dopušča bolj poglobljene analize, čeprav bi bilo včasih to koristno.

Št. 17. Ta številka »Makedonskega folklor« pomeni nadaljevanje dvojne številke (15-16) iz leta 1975, saj prinaša drugi del referatov s 4. mednarodnega simpozija o balkanski folklori, ki je bil 7. in 8. julija 1975 v Ohridu. Znanstveniki so razpravljali o dveh temah: o sodobnih metodah in sredstvih pri zbiranju folklornega gradiva in o bizantinski glasbi in folklori pri balkanskih narodih. 17. številka »Makedonskega folklor« prinaša 19 referatov na ti dve temi.

K. Wrocławskemu iz Varšave se kot sodobna metoda pri zbiranju folklornega gradiva kažejo monografije o ljudskih pripovednikih. V svojem referatu prikaže način dela takih monografij.

Semiotika danas ni samo modna, ampak nepogrešljiva in uporabna veda. Med referati prve teme ohridskega simpozija najdemo razmišljanje o semiotiki in folklori madžarskega avtorija V. Voigta. O vprašanjih folklornega gradiva in zbiranja govoriyo trije ruski referati: J. M. Šeptunov iz Moskve piše o tipoloških problemih ustnega slovsstva z vojno

in revolucionarno tematiko, D. K. Bardavelidze načelno razmišlja o primerjalnem preučevanju ljudskega pesništva, S. J. Dimitrieva pa je načela vprašanje kompleksnega preučevanja likovne in besedne ustvarjalnosti ruskega severa. Prispevek k prvi temi je bil tudi referat Živo-mira Mladenovića iz Beograda, ki je predstavil delo Srbske akademije znanosti in umetnosti pri zbiranju in objavi ljudskih pesmi. Seveda ne gre le za predstavitev opravljenega dela, pač pa tudi za razgrnitev metodološke orientacije. Metodologija raziskovalnega dela je rdeča nit tudi v naslednjih treh referatih: Poljakinja Irena Lechowa govori o metodologiji znanstvene interpretacije in dokumentacije simboličnih predmetov. Njena rojakinja Anna Czekanowska pa daje glavne smernice in orientacije za sodobna primerjalna raziskovanja. Helmut Wilsdorf iz Dresdena je prispeval metodološke opombe k obdelavi rudarske folklore v jugovzhodni Evropi. Glasbo in ples sta pri prvi temi zastopala dva referata: O nekaterih problemih notacije bolgarskih ljudskih pesmi piše Todor Džidžev, Grażyna Dabrowska iz Varšave pa predstavlja ljudske plesne osrednje Poljske v luči zbrane dokumentacije. Prvo temo zaključuje referat Mihaila Bukureštliava iz Sofije, iz katerega spoznamo metode zbiranja ljudskih pesmi v Bolgariji.

Druga téma je bila posvečena bizantinskim glasbenim vplivom v balkanski folklori. Taka primerjalna tema je zelo dražljiva in tudi potrebna, vendar zaradi svoje neobvladljivosti in širokih možnosti nosi v sebi veliko nevarnost, da se referent v gradivu zgubi in ga zato obdela necelovito. Ohridski referenti so se temu skušali izogniti tako, da so problematiko ožili na dosegljive specialistične teme v mozaični obliki, ki naj dajo še z drugimi študijami bralcu jasno sliko o bizantinskih glasbenih vplivih. Sedem referentov, kolikor jih je obdelalo to temo pa je najbrž premalo za celostno podobo. Delo S. Golabovskega z naslovom **Nekaj pogledov na bizantinske vplive**

na makedonsko ljudsko glasbo, obeta precej več, kot je avtor zaradi prepletnosti vplivov in ogromnega gradiva lahko dal. V. Nikolovski, prav tako iz Skopja, se je spoprijel z vplivom bizantinske duhovne glasbe na sodobno makedonsko. Tretji Makedonec D. Ortakov pa objavlja prispevek k preučevanju ljudske religiozne glasbe v treh makedonskih pokrajinah (gevgelijski, valandovski in strumiški). Nikolovski je iskal inspirativne elemente bizantinske glasbe v sodobni makedonski ustvarjalnosti, Kiril Makedonski pa je zasledoval te vplive pri staroslovenskem melosu. Referat B. Džimrevskega iz Skopja nam na nazoren, včasih nekoliko preveč deskriptiven način predstavlja glasbila na makedonskih freskah in lesorezih.

Poleg Makedoncev sta ob tej temi sodelovala še gosta iz Budimpešte in Sofije. T. Vuičić je analiziral makedonsko-bizantinsko petje v Ohridu, E. Tončeva iz Sofije pa je predstavila »bolgarske« pesmi v neobizantinskih glasbenih rokopisih.

*
*
*

Št. 18. Ta številka »Makedonskega folklor« prinaša 7 razprav in 6 krajših referatov. Sledijo kritike, recenzije in poročila pa bibliografija folklorističnih prispevkov v publikacijah *Sovremenost*, *Razgledi*, *Razvitok* in *Stremez*.

Uvodno razpravo je prispeval V. E. Gusev iz Leningrada, ki razmišlja o polifunktionalnosti folklore. Blaže Ristovski iz Skopja pa objavlja članek: *Žalostinke kot folklor — mistifikacije in literarna dela*. Folkloristične beležke k drami **Delo** je utrudljivo je napisal K. Vročajski iz Varšave, K. Penušliski iz Skopja pa se ustavlja pri variantah pripovednega tipa AT 834. N. N. Veleckaja iz Moskve piše o rudimentih jezikovnih ritualov v slovansko-balkanski folklori tradiciji, Angelina Krsteva iz Skopja objavlja študijo o stari veznenini, odkriti na ikoni iz pilepske vasi Dolgaec. Študija Mihaila Di-

moskega iz Skopja, **Metro-ritmične strukture makedonskega ora**, zaključuje razdelek člankov.

Štirje krajši prispevki v drugem delu revije pa se ukvarjajo s tematiko NOB. Blaže Ristovski objavlja prispevek **Makedonska ljudska revolucionarna pesem od Pulevskega do Racina**, T. Vražinovski pa svoje poglede k preučevanju ljudskega pripovedništva s tematiko NOB in revolucije. Motiv herojstva v makedonskem NOB pesništvu predstavlja B. Petrovski iz Skopja, T. Žeželj-Kaličanin pa se ustavlja ob inovacijah v makedonskem NOB pesništvu, M. Dimoski spremlja iste pojave v razvoju orske tradicije v Makedoniji. O novih elementih v albanski ljudski liriki piše V. Jakoski.

Sledijo recenzije in bibliografija.

*
*
*

Št. 19-20. Zadnja, dvojna številka »Makedonskega folklor« prinaša gradivo s 5. mednarodnega simpozija o balkanski folklori, ki je bil 7. in 8. julija 1977 na Ohridu.

Kot je že običaj na ohridskih simpozijih, so tudi tokrat razpravljalci govorili o dveh temah. Peti simpozij je imel na programu poletne običaje, pesmi in plese na Balkanu, druga tema pa je bila posvečena starobalkanskim elementom v ornamentih današnjih balkanskih narodov. Za raziskovalce je bil najbrž privlačnejši prvi naslov, saj je o poletnih običajih pisalo 22 avtorjev, k drugi temi o ornamentiki pa so prispevali svoj delež le trije referenti.

Uvodni referat k prvi temi je pripevala Z. Sokolewicheva iz Poljske z naslovom: **Skupni elementi v poletnih običajih severovzhodnih in balkanskih Slovanov**. Tudi študija V. M. Gacaka iz Sovjetske zveze z naslovom — **Problemi preučevanja južnoslovanskih in vzhodnoromanskih splošnih potez v folklori pomladno-poletnega cikla** je komparativna. Avtor se ne zadovoljuje zgolj z deskripcijo, ampak poskuša teoretično in problemsko obdelati

nekatero komparativne probleme. Referat M. S. Kašube iz Moskve pa je eden tistih, ki bralca prisilijo, da se do potankosti pogloblja vanje. Referat namreč govori o jugoslovanski problematiki (**Elementi vaškega gospodarstva v poletnih običajih pri jugoslovanskih narodih**). Izkušnja pri branju prejšnjih dveh števil »Makedonskega folklor« me je namreč izučila, da marsikateri avtor, ki se ukvarja z južnoslovansko problematiko in narodi, k tem prišteva le Bolgare in Srbe pa mogoče še Hrvate, kadar pa govorijo o jugoslovanskih narodih, so to povečini le Srbi in Hrvati. Velikokrat se za obetavnimi in širokimi naslovi skriva referat z ozko specifično problematiko enega ali dveh jugoslovanskih narodov. V znanosti je tako ozkost treba zavriniti, vendar se bralec kljub temu skeptično loti člankov tujih in domačih avtorjev, ki govorijo o Jugoslaviji, prav zaradi slabih izkušenj s posplošitvami. Vendar je bila v primeru M. S. Kašube vsaka bojazen odveč, saj je z izredno znanstveno natančnostjo obdelala elemente vaškega gospodarstva res pri vseh jugoslovanskih narodih, tudi pri Bosancih, Makedoncih in Slovencih, le da med navedeno literaturo pogrešamo slovenskih del.

Preširok naslov in obilica gradiva sta verjetno kriva, da je manj natančna študija druge sovjetske referentke N.N. Veleckaje, ki piše o zgodovini kresnih ritualov pri Slovanih. Referat razumljivo ni mogel poseči v podrobnosti vseh slovenskih narodov.

Tretja sovjetska predstavnik N. Šarakšnova piše o staroslovanski tradiciji v kresnih običajih Ukrajincev. Med inozemskimi referenti naj omenim še prispevke iz Madžarske: B. Gunda razpravlja o antični tradiciji v srbski in romunski folklori, T. Dömötör pa o poletnih praznikih v madžarski vasi. Potem pa sledijo poljski, bolgarski in sovjetski referati. A. B. Skulska iz Varšave je iz primerjalne perspektive osvetila poletne pesmi pri Slo-

vanih, pesmi ob poletnih običajih v jugozahodni Bolgariji pa je predstavil I. Manolov iz Blagoevgrada. Že svoj drugi referat v zborniku z naslovom **Tradicionalni plesi Mongolov ob prazniku Nadom**, je objavila N. Šarakšinova iz Irkutska.

In delež jugoslovanskih znanstvenikov? Slovenci so že kar tradicionalno odsotni na ohridskem simpoziju, zato tudi ni njihovega prispevka v zadnji številki »Makedonskega folklor«. Hrvatska je zastopana z referatom V. Kostelnika — **Poletni običaji Rusinov in Srbov v Mikloševcih**, Srbija pa s prispevkom M. Zlatanovića — **Žetveni običaji in pesmi v Vranjski Pčinji in njihova povezava z makedonsko folkloro**. Vojvodino je zastopal F. Tot z referatom **Poletni običaji v severnem Banatu**. Najštevilnejše zastopstvo v Ohridu in seveda v »Makedonskem folkloru« imajo domačini.

O makedonskih prošnjih pesmih in običajih za dež piše B. Ristovski, V. Antič pa o Eliju v pismenstvu in folklori. L. Spirovska je predstavila verovanja in običaje ob žetvi, B. Paunovska-Stečevska pa govori o etnomedicinskem pomenu dveh poletnih praznikov v Makedoniji. Širše pa o poletnih običajih, plesih in pesmih v vasi Smilevo piše D. Konstantinov, M. Celakoski pa o magiji in pesmih pri odganjanju oblakov na področju Ohrida. T. Nikodinovski predstavlja poletne obredne pesmi iz Debarca, referat T. Bicevskega pa nosi naslov **Pesmi o čebelah v Makedoniji**. Makedonski etnomuzikolog G. Gorgijev je predstavil nekatere glasbene posebnosti v makedonskih »dodolskih« pesmih (pesmi za dež).

Drugo temo o starobalkanskih elementih v ornamentiki današnjih balkanskih narodov predstavljajo trije referati, dva romunska in makedonski. O jugozahodnih evropskih pripevkah h klasifikaciji ljudskih ornamentov piše N. Dunare iz Bukarešte, M. Marinescu pa zasleduje romb v okraskih romunskih preprog. Razpravo o ornamentih zaključuje N. Tozi z referatom **Preplet v ornamentiki balkanskih narodov**,

v katerem pa so balkanski narodi zelo zdesetkani.

Na koncu objavlja »Makedonski folklor« nadaljevanje bibliografije (I—L) makedonskega etnografskega in folklorne gradiva v sofijski reviji »Sbornik« za narodni umotvorenija i narodopis«.

Štiri številke »Makedonskega folklor« ponujajo ogromno gradiva, o katerem je nemogoče podati popolno oceno in sodbo. Rekel bi le, da se lahko zanesemo na neusmiljeno selekcijo, ki jo bo opravil čas. Je pa tu gradivo, ki ne bi smelo iti mimo raziskovalce v etnološki stroki, zato gre seveda naša pohvala uredniškemu odboru in prizadevnim sodelavcem revije.

Skrbno urejevani reviji pa dajejo teman pečat slabi francoski prevodi, drobne površnosti in nedoslednost pri pisavi tujih imen.

Marko Terseglav

Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu, Etnologija, Nova serija, sv. 30/31 — 1975/76, Urednik dr **Vlajko Palavestra**, Sarajevo 1978, 261 str.

Svih osam priloga šestorice autora u ovom dvobroju Glasnika rezultat su istraživanja načina života i kulture stanovništva okolice Dervente. Taj geografski predio, koji se svojim južnim dijelom još naslanja na dinarske planine, a sjevernim već ulazi u panonsku nizinu, naseljavali su kroz vrijeme ljudi različita porijekla, što se još i sada odražava u etničkoj heterogenosti stanovništva. Uz doseljene Srbe, Hrvate i Muslimane, ondje su živjeli i Poljaci, Ukrajinci, Česi, Nijemci, Talijani. Takav je etnički konglomerat omogućavao da se na osnovi izučavanja pojedinih kulturnih dobara utvrde različite narodne tradicije, koje su doseljenici donijeli iz stare postojbine; da se prate putovi međusobnih utjecaja, te da se, promatrajući današnje stanje, uoči stu-